

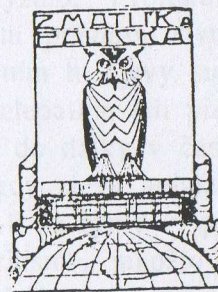
KNIHOVNA ŠTASTNÝCH LIDÍ. — SV. XIII.

FRANTIŠEK JEZDINSKÝ,

PROF. M. SL.:

JASNOVIDNOST

DLE VLASTNÍHO
POZNÁNÍ.

II. VYDÁNÍ.

Nakladatelství ZMATLÍK A PALIČKA, knihkupectví
PRAHA - LETNÁ.

PŘEVRA TY VE VĚDÁCH.

Horatius radí básníkům, aby vydávali své spisy až po devíti letech. Ale problém, o němž píši, jest důležitosti tak fundamentální, že jsem po 40 let sbíral fakta, činil pokusy, pozoroval osoby, srovnával jejich život s jejich učením, nežli jsem se odhodlal podati výsledky svého badání širé veřejnosti. A nezpytoval jsem toliko sám. Vždy jsem bral v úvahu možnost iluze, hallucinace, podvodu. Proto studoval jsem zjevy duševní ve spolku s muži vzdělání akademického, rozumu osvíceného, charakteru ryziho. Protokolů jsme nepsali, ale jsme ochotni soudní přísahou stvrditi pravdivost zjevů dole udaných. Mním tu zjevy suggestce, čtení a přenášení myšlenek, telepathie čili přenášení citů a jasnovidectví, čili vidění do dálky v čase i prostore. Nikoliv zjevy hypnosy. Tedy zjevy animalismu čili zjevy duše osob žijících. Maji-li se zjevy ty přenést v obor metafysiky, v obor spiritismu, jakožto zjevy anebo projevy duší osob zemřelých, kam je naši spirité horší a mnozí badatelé ať právem, ať neprávem, kladou, nelze apodikticky rozhodnouti. Theorie animalismu jest nám rozhodně bližší a přirozenější, přes to, že veliký badatel Oliver Lodge letos v lednu 1920 prohlásil, že sdělení, jež dodávají media čili prostřednice, přicházejí aspoň částečně od přátel na onom světě; s ním řada učenců.

Prvním krokem ku přiblížení se ku pravdě jest poctivé, otevřené, do slova věrné uveřejnění těch zjevů, zaručených v příčině pravdivosti svědectvím mužů nestraných, osvícených a hodnověrných. Několik takých pokusů předkládám lidem dobré vůle, milovníkům pokroku a pravdy. Činím tak sine ira et studio. Neměl jsem nikdy a nemám při tom jiného zájmu, ani osobního, ani věcného, nežli přispěti poctivě k poznání, pochopení a vysvětlení otázky všech otázek: co jest duše.

Přecetné naše pokusy setkaly se s dokonalým zderem. Co má dosud velká řada učenců za přelud, za utopii, ba za hotové non sens čili nesmysl: jest nepopíratelným zjevem. Jsou opravdu osoby, které mají tu převzácnou vlastnost, že vidí podrobně do veliké dálky prostorové, ba což je ještě podivuhodnější, do dálky časové, totiž do minulosti i budoucnosti. Jasnovidectví existuje. Úsměv, ironie, sarkasmus, nic tu nezmůže, neboť suverenním diktátorem jest ve vědě pokus. A právě řadou pokusů existence jasnovidectví dokázána.

Není výmyslem, co vypravuje starověk o Apolloniu z Tyany, novověk o Swedenborgovi. Máme v naší republice skutečné jasnovidce. Pro naši psychologii, která v duši nevěří a to, co zoveme duší, pokládá za projev našich nervů, znamená konstatování a dokázání jasnovidectví veliký převrat. Ale uvažme a srovnajme úžasnou revoluci, kterou právě prodělává chemie. Ne-rozborné základní pilíře, po staletí za skalopevné jednoduše prohlášené, říli se za našich dnů. Atomy, za nedělitelné tak slavně deklarované, atomovou vahou přesně přece zvážené, tedy matematikou stvrzené, shledány dělitelnými a to dokonce v miliony přejemných

částiček čili praatomů. A co se stalo se zákonem o nezměnitelnosti prvků? Ustoupiti musil nové pravdě, že jeden prvek může se proměnit v jiný.

Stará, tolik posmívaná alchemie vstala z mrtvých. Jednomyslně vyhlašovaný a uznávaný podvod objevil se se pravdou. Čím? Pokusem. Též ve fysice pokus diktuje zákony. Hypothesa o étheru vesmír naplňujícím otřesena pokusy. Profesor Einstein předem vypočítal úhel, o který se uchýlí paprsky hvězd při nastávajícím zatmění roku 1919 v květnu. Anglická hvězdářská výprava, loni do Brasílie vypravená, zjistila odchylku paprsků hvězd přesně tak, jak Einstein předem určil. Dle toho světlo není vlněním étheru. (ba snad ani étheru není), nýbrž hmotou podléhající zákonům gravitačním. Ba i rychlost jeho zářivosti překonána. Duhové barvy vznikají při zákmitech světla v jedné vteřině 300 až 700 bilionkrát. Ale světelné paprsky Roentgenovy zachvějí se v 1 vteřině 24 trilionkrát. Čím to stvrzeno? Pokusem.

To už přesahuje naši chápavost. Po chemii a fysice dochází na duševědu. Dostí dlouho bylo ji magnetickou střelkou heslo encyklopedistů: l'homme machine, člověk jest strojem. Proto nastalo veliké vzrušení, když 1917 slavný chirurg a profesor berlínské university, C. L. Schleich, vynálezce léčiva glutolu, objevitel nového způsobu operací, totiž místní bezcitnosti, vydal spis „z dílny myšlenek“,*) jejíž veškerá německá kritika nazvala geniálním, jenž materialismus potírá. Probrav důkladně systém nervový a mozek zvláště, prohlašuje, „že duše není výplodem mozku, nýbrž něco od hmoty

*) Von Schaltwerk der Gedanken C. L. Schleich, Berlin 1917.

docela různého. Jest nesmrtelná, jsouc částí duše všehomíra, jest něco nezbadatelného a nevyzpytného. Sídlem jejím jest celé tělo, mozek jejím nástrojem. Svět je mechanickým projevem idee“. Stejně jest nepochopitelnou říci: „Vše se stvořilo,“ jako „vše bylo stvořeno.“ Mозek náš musí poslechnouti pokynů podvědomí, jež jest v souvislosti s nervem sympatickým; podvědomí pak poslouchá neviditelných nadkosmických motivů. Vůle naše jest tedy determinovaná. Naše představy a myšlenky snad jsou hmotou. Každý genius musí uznat určení světa k nejvyššímu cíli. Život bez víry v nesmrtelnost nebyl by právním životem.

Bez vzestupu a nesmrtelnosti života a bez nesmrtelnosti individuí z toho vyplývající, zůstává tento život fantastickým chaosem, země nepochopitelným obrovským hrobem a naše narození v této kolébce: zločinem, na nějž jest ustanoven trest smrti. Všechno to může býti srozumitelným, ba důmyslným, jen ve světle nekonečné evoluce „z nic ke hmotě, z hmoty k duchu, od ducha k duševnímu já a k nesmrtelnosti všech těchto předvoří věčnosti.“ Tak zní jeho theorie.

C. L. Schleich uznává tedy hmotu, ducha a nesmrtelnou duši a snaží se to v onom spise dokázati. A není jediným průkopníkem nové vědy.

Známý vídeňský neurolog, univ. prof. Moritz Benedikt, založil loni r. 1919 ve Vídni filosofický spolek „Reichenbach,“ ke cti vynálezce „odu“, profesora Reichenbacha, jež nazývá heroem. Benedikt schvaluje theorii Leukippa a Demokrita, že každá hmota skládá se z nesmírně malých částíček čili atomů, které jsou opatřeny neroz-

zlučnou silou čili energií, a které se neustále pohybují. „Nezbytným následkem tohoto pohybu jest,“ tvrdí prof. M. Benedikt, „že každá hmota odhazuje s povrchu svého částíčky, které Reichenbach ponejprv upozoroval a „ody“ nazval. I tělo lidské vyzařuje jemné částíčky; a to levá polovice částíčky barvy červené, pravá polovina částíčky barvy modré. Spojí-li se obě polovice nějakým vodičem, proutkem, vzniká proud. Není to proud elektrický, ale jiný. Benedikt zve ho životním, biomechanickým. Není-li zvláštního vodiče, vyrovnávají se obě polovice tělem samým. Někteří individua mají od přirozenosti mohutný biomechanický proud; předměty pod nimi se nalézající — voda, kovy, uhlí — sesilují v nich tento proud a to jest tajemství kouzelného proutku. I ve zjevy telepathie a jasnovidnosti může — dle prof. Benedikta tato emanační theorie přinésti světlo“.

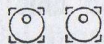
Potud prof. Benedikt. V příčině kouzelného proutku dotázal jsem se sám úradů v Malém Lošině, zda co na tom pravdivého a obdržel jsem úřední odpověď: „Pokusy s proutkem zdařily se stkvěle. Humbug to není. Voda nalezena přesně dle udání proutku.“

Induktivní methodou, tedy opět četnými pokusy, dospěl i Dr. Heinrich Kahane, autor spisu „Psychologie pro mediky“, k přesvědčení, že dosavadní materialistická psychologie nedostačuje. I v jeho spisu funguje duše jako něco rozdílného od hmoty. Telepathie jest mu působením jedné duše na druhou duševními prostředky. Hlásá,*) že četnými pokusy nabyt předsvědčení, je myšlenky i city dají se přenést do dálky neznámým dosud

*) Wiener medizinische Wochenschrift, 1919, Nr. 26.

způsobem. Jde tu o druhou řeč, která však vyzařováním čili emanací se projevuje. Při léčení duševních neuros je léčení touto emanací rozhodující. Autor šel na procházku s jedním duševně sklíčeným kupcem ruku v ruce. Oba mlčeli. Dr. K. rozjímal, zdali není snad spekulace příčinou kupcovy depressive. A tu kupec přerušil náhle mlčení a řekl: „Ano, ano. Berlínská bursa jest doupč. Praha jest mnohem solidnější“. Jedné pacientce odpovídal Dr. Kahane v dopise na její žádost o písemnou poradu odmítavě; napsal, že písemní cestou neléčí. Ale cítil při psaní této odpovědi živou sympatii s nemocnou. A tuto soustrast nemocná vycítila z písmá doktorova (nikoliv ze smyslu dopisu, jenž byl odmítavý) a poděkovala mu za ni. Dr. Kahane tvrdí: „Stojíme beze vši pochyby před branou nových duševních zjevů.“

A takých průkopníků nové theorie o duši jest více. Já sám psal o jasnovidectví před lety v předním žurnalu naší republiky. Ale většina badatelů přidrhuje se ovšem dosud staré theorie materialistické. Jim duše není něco kvalitativně od nervů rozdílného, nýbrž souhrnem nervových projevů. Naše vůle, naše povaha, to jsou naše nervy. Naše vůle jest konec konců hmota, duše rovněž jen hmota. Ale s tohoto stanoviska nelze vysvětliti nepopíratelných zjevů jasnovidectví. Naše duševěda bez duše bude musít následovati lučby a chtít nechť přizpůsobiti se důsledkům nových výzkumů.

VIDĚNÍ OBJEKTIVNÍ A SUBJEKTIVNÍ.

Každému znám jest proces, jak reaguje oko na vnější popud světelný, čili jak světlo vnímáme. Paprsky světelné procházejí rohovkou, čočkou, sklívkem (corpus vitreum) a utvoří na sítnici, v kterou se rozvětluje nerv zrakový, obraz vnějšího předmětu. Obraz ten jest věrný, ale převrácený, oko jest tu v celku spíše passivním nežli aktivním, předmětem spíše než podmětem.

Svět se dívá tímto způsobem do naší duše. Proč převrácený obraz na retině vidíme přímým, čili proč vidíme předmět tak, jak jest, psychologie neobjasní. Říkáme: zvláštní akkomodací, zvláštním přizpůsobením zraku. Tím však nahraňujeme nevědomost jednu nevědomostí jinou. Ostwald přikl oku zvláštní energii zrakovou, kterou vysvětluje vněmy zrakové. Při vnímání světla jest vnější popud daleko silnější nežli vlastní činnost nervu zrakového. Proto můžeme toto vidění nazvati — a potiore fit denominatio — viděním objektivním.

Ale jest ještě jiný druh vidění, kde vnitřní naše energie má rozhodnou převahu, a to jest vidění subjektivní, čili jak náš Purkyně je nazval „vidění v ohledu subjektivním“. Goethe vypravuje: „Měl jsem dar, zavřel-li jsem oči a hlavu sklonil a myslil si ve středu oka nějakou květinu, že objevila se tam květiná; ale netrvala v původní podobě, nýbrž rozkládala se, a z jejího vnitřku

vyvíjely se opět květiny barevných a ovšem i zelených listů... Zde je zjev nápodoby (obrazu napodobujícího obraz původní čili paobrazu), paměť, produktivní obrazivost, pojem i idea — vše najednou.“ Proto souhlasí s Purkyněm, jenž připisuje oku vlastní obrazivost, jakožto částku všeobecné duševní síly. Znameníť badatel anglický Francis Galton († 1911), zakladatel eugenetiky, jehož zásady opanovaly svět a žijí i v principech našich sportovních spolků, věnoval svůj život pozorování rozmanitých a různých vlastností lidí. Zkoumal též subjektivní, čili jak bychom mohli říci, vnitřní vidění jednotlivých lidí. Téměř všichni vědatoři mu odpověděli, že vnitřní vidění jest planou frází. Ale seznal též lidi, kteří, chtějí-li, vidí i při zavřených očích předměty, které znají a to právě tak jasně jako očima otevřenýma. Ba duchovní Jiří Henslov nakreslil mu tyto předměty a spis Galtonův tyto nákresy obsahuje. Při pokusech J. Henslov zavře oči, skloní hlavu a nemyslí na nic. Netrvá to dlouho, vynoří se obraz úplně jasný, ale přece nějak od skutečnosti rozdílný. Obraz se mění stále a plyne dál. Dalším pátráním zjistil Galton, že některá individua vidí tímto vnitřním zrakem víc než okem tělesným. Viděli všechny čtyři stěny světnic najednou, celou kouli, všechny strany kostky. Ba někteří mohli viděti sebe i s rodinou u stolu. Herman Bahr, známý německý badatel, usuzuje z toho, že vnitřní čili duševní vidění, jehož někteří lidé hlavně v dětství schopni jsou, je více než pouhá vzpomínka, více než pouhá reprodukce smyslového vidění, že jest to vlastní tvořivost, že duševní vidění má tvůrčí sílu utvořiti svět dle jiných zákonů než jsou zákony smyslového vidění. Nemohu nepřipojiti sem jedné epi-

sody. Zesnulý můj kolega a profesor, A. Bernard, vypravoval mi před lety v Táboře, jak se polckal na smrt jeho jeden kolega. Vstoupil totiž jednou do svého pokoje, a uzel zcela jasně sebe sama u stolu seděti. Kdyby Galtonovu knihu přečetl, byl by klidně si připomenul, že to jest neškodný zjev vnitřního, čili subjektivního, čili duševního vidění. Ale zmíněný kolega, jak mi vážně tvrdil prof. Bernard, z toho domu se ihned vystěhoval a sám po tomto vidění ani do něho již nevstročil. Věřil jsem příteli Bernardovi, poněvadž stál na tom neústupně. Vnitřním viděním dal by se vyložit i div starých okkultistických knih, totiž kouzelné zrcadlo. Dle receptu těchto knih jest k tomu třeba míti: blyskavý předmět nebo sklenici vody, bílý ubrousek a nevinné pachole, na jehož ruku zpytatel ruku položí, aby tím spíše tajemný zjev se ukázal. Myslil jsem si: sklenice vody stačí; ostatní jsou zbytečné formality pro dráždění obrazivosti. Požádal jsem dvě dámy, aby si zkrátily čas touto zábavou. Výsledek byl příznivý: jedna spatřila ve sklenici zcela jasně obraz domku své sestry, vzdálený 200 kilometrů, druhá rovněž zcela jasně obraz školy v téměř městě, kde stál zmíněný domek. Že mne neklamaly, dosvědčoval mohutný dojem, jenž je ovládl. Některé osoby vidí pohyblivou kouli, kříž u cesty atd. Já sám neviděl ničeho. Podmínkou i tu jest: na nic nemyslet, dívat se upřeně několik minut na určitý bod ve vodě. Jsou to asi zjevy vidění vnitřního.

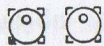
Též štědrověčerní zvyk našeho lidu, dívati se do vody, dostal by tím pěkného a přirozeného vysvětlení.

O jasnovideckých produkcích, u nás tak obvyklých, zmíním se jen pro úplnost. Osoby tu účinkující nemají

daru jasnovideckého. Předem mají smluvený celý slovník symbolických slov, znamenající rozmanité předměty. Dle znění dané otázky odpovídá druhý. Tedy pouhá mnemotechnika čili výcvik paměti, vyžadující přítomnost dvou smluvených producentů.

Rovněž hledání jednotlivých předmětů není čtením myšlenek, nýbrž pozorováním srdečního tepu media; tep jim vše prozradí.

Také kreslení osoby jemnocitné, při čemž na ruku sensitivity položí si ruku někdo z publika a při němž pak citlivá ruka kreslí to, nač si ta osoba z publika myslí, jest jen jemným přenášením pohybu ruky zkoušejícího na ruku osoby citlivé.

JAK JSEM SE SEZNÁMIL S JASNOVIDKOU SLEČNOU K. J.

Procestoval jsem v 25 letech hezký díl Evropy. Po 7 měsících dlel jsem též na pobřežích moře aegejského. Vámal jsem si nejen zemi, nýbrž i jejich obyvatelstva. Šrovnával jsem duševní úroveň rozmanitých národů. I shledal jsem, že našemu národu náleží místo mezi národy nejpokročilejšími a nejosvěcenějšími. A v národě našem opět shledal jsem nejpokročilejším krajem Čechy severovýchodní — Podkrkonoší. V každém směru: v politice, v hospodářství, v kultuře. Zde nejprve vznikly idee avobodomyslné. Hus ctěn tu jako veliký reformátor, co jen pamatují, zde utvořily se první spolky divadelní, zde první továrny postavila česká ruka. Celkové vzdělání jest tu na stupni velmi vysokém. Též řada jednotlivců, kteří vlastní silou nabyli jména evropského, jest velká.

Zde stála kolébka Riegrova a Kramářova, první českou přádelnu postavil Frant. Matouš v Benešově, kde 1800 dělníků ve dne v noci nepřetržitě pracuje, rodák zdejší Bohumil Hanč, mnohonásobný vítěz, první v mezinárodních hrách, stoupenec duchařů, položil tu život pro slávu národa a jeho přítel K. Vrbata, chtěje ho zachrániti, obětoval život svůj pro přítele. Řada velká jest mužů, kteří důmyslem z ničeho dopracovali se milionů. Proto bylo mi stále s podivením, čím se stalo, že lid

tak pracovitý a praktický, lid tak osvícený, zašel na pole čiré metafysiky, do končin spiritismu. I navštívil jsem z té příčiny redaktora Karla Sezemského v Nové Pace, muže sečtělého a charakteru ryzího, a předložil jsem mu tu otázku. „Mne přivedlo ke spiritismu přímé písmo“, pravil mi p. redaktor. „Měl jsem na šatníku škatuli a v ní čistý papír a tužku. Z nenadání slyším tužku vrzat. Otevru škatuli. Tam bylo napsáno: „Jsem mezi vámi rád. J. Klíma.“ Dali jsme se spolu do filosofického rozhovoru, v němž probrali jsme rozmanité světové názory. Mladý jeden muž, který tu byl návštěvou, použil jedné pausy a prohodil: „Mně pravila jednoho dne paní Sezemská, choť p. redaktora: Zítra budeš volán daleko odtud do horské chalupy v Pojizeří k churavé ženě. Dáš se od pily v levo do srázného vrchu. Viděla jsem tam 2 domky. Do toho zadnějšího půjdeš. Takovou vidinu měla paní Sezemská, jsouc jasnovídkou. Ale nikoho tam neznala. Já ještě méně. A vskutku, druhého dne přišel dopis s pozváním stejného znění a já odebral se vskutku do té chalupy. Tím jsem nabyl přesvědčení a jsem dučařem.“ Popis ten hodil se nápadně na blízkou krajinu u mého rodiště. Rozhodl jsem se: Půjdu tam. Poděkoval jsem redaktoru i jeho choťi za ochotné vysvětlení a pohostění a druhého dne bral jsem už za petlici u dveří chaty popsané. Průvodcem byl mi náš hajný K., který znal celý okres jako mapu. Celá rodina, otec, matka, babička i malá dceruška tkalcovala o překot. Hajný přednesl mou žádost. Práce náhle ustala. Muž s pěkným černým vousem, hlava rodiny, pan F. J., ujal se slova: „Při nejpilnější práci nás všech vyděláme za hodinu několik krejcarů. Neschudneme tedy, jestli že vám poslou-

žime.“ Všichni prohlásili udání v domě redaktora Sezemského za správné. Mladého muže zavolali prostřednictvím redaktora Sezemského, aby paní Jos. J. léčil „životním magnetismem“. Nemocná opravdu pocítila úlevu a nemoc vzala obrát k lepšímu.

To bylo před 15 lety. Píše-li dnes Dr. H. Kahane, že položil ruku na duševně sklíčenou pacientku, a ta že pocítila ulehčení, neubráníme se podivu nad prozíravostí a pokrokovostí našich horalů. Ale ještě jiný zjev vzbudil pozornost naši v horské chatě. Když jsme vešli do světnice, byla pí. Jos. J. úplně zdráva. Obě oči její byly zdravé. Ale znenáhla začalo levé oko pí. J. rudnout a nabíhat, obočí puclo víc a více, tak že jsme radili paní, aby si oko zavázala. Vysvětlení toho dostalo se mi při následující návštěvě, kterou jsem vykonal už sám: „Muže, jenž s vámi minule tu byl“, — počala pí. J. — „provází duch blízkého jeho příbuzného, nejspíše bratra. Příbuzný ten se zastřelil a to levým okem. Proto mi levé oko tolik opuchlo.“ Byl jsem ovšem překvapen. Před 30 lety zastřelil se vskutku bratr hajného K. a to v Prešově, na konci dnešního Slovenska, kde byl posádkou. Zda projektil šel levým okem, nevím. Událost ta byla rodinným tajemstvím. Pí. J. ho jistě neznala, an ho nikdo v širém okolí neznal.

A nyní si přečtíme, co píše Dr. Schleich v slavném svém díle: „Byl volán k nemocné a shledal: Malá, hysterická dáma sedí na pohovce. Na stolečku v koutě pokoje umístěn ventilátor, hnaný elektrickým proudem. Dáma praví v hrozném leknutí: „Bože, to to bzučí. Aby to tak byla veliká včela.“ „Nu, pak bychom ji, slečno, oknem vyhodili.“ „Ne, ne, mohla by mne pichnout. Bože,

aby trefila mé oko.“ Zatím co já snažil se ji upokojit, že by to ani potom nebyla nezhojitelná, smrtící rána, naběhla jí dolení klapka oční — an já domlouval, a ona stále nařikala — v nádor velikosti vejce od kuřete, těstovité podstaty a se zápalovým rudnutím a velice bolela. Pouze bázeň, představa, idea změnily plasticky tkanivo víčka. Myšlenka, autosugesce vytvořila tu nádor.“

Paní J. podotkla, že i dceruška K., narozená 1896, 24. července v této chatě, jest jasnovidkou. Tehda chodila do II. třídy obecné školy v K., ač domovským právem náleží do V. Ale tamní škola jest příliš vzdálená. S léty vyvinula se v dívku tělesně i duševně úplně zdravou. Dle jednomyslného úsudku lékařů jest bystrého ducha a srdce ušlechtilého. Práce ji těší. Vydržela za stavem pracovati od úsvitu do půlnoci. Prospěje, komu jen může. Po hysterii ani slechu. O slávu světskou nestojí. Pokusům jasnovideckým oddává se jen nerada. Činí je bezplatně, z pouhé ochoty a není nijak hrdá na svůj vzácný dar, jenž jí zjedná určitě jméno světové. Snad tu spolupůsobila i příroda. Na celé stráni stojí jen 2 chaty. Se všech stran dýchají sem rozsáhlé lesy vzduch přečistý a vonný, dole žene své proudy Jizerka, čistá jako krystal. Též protější stráň, mající 300 metrů relativní výšky, tedy výšky nad Jizerkou, porostlá je samými jehličnatými lesy. Továrny není vidět. Jen oblohu a lesy. Není divu, že čistý vzduch, úplný klid samoty a jednoduchá strava vypěstily v dívce modrou kouzelnou květinu, o níž snil celý středověk, totiž jasnovidectví. Zde některé její doklady.

POKUSY S JASNOVIDKOU SLEČNOU K. J.

Datum: srpen 1918.

I. a)

Účastníci: Dr. N., učenec evropského jména, rytmistr H. na dovolené, posádkou v Přemyšlu, paní doktorová K., dva její akademicky vzdělaní synové, slečna rady R. z Prahy, já s chotí. Jevišťe: Můj domek; 10 hod. večer. Úplný klid. Jasnovidka: „Páni, prosím vás, nerozkličněte mne; já to dělám jen z přátelství k profesoru J., kterého od mládí znám. Prosím, tažte se.“ Rytmistr: „Co dělá nyní má rodina v Přemyšlu?“ Jasnovidka: „Kde to je? Ukažte mi směr. Ale vy mne musíte vést. Myslete na to.“ Potom zakryla si oči rukou a minutu mlčela. Poté jala se mluvit hlasem nižším a tišším: „Vidím dlouhou ulici. U chodníku jsou dva velké, dlouhé, kamenné stupně. Je to rohový dům?“ Ryt.: „Ne.“ Jas.: (vesele) „Už jsem tu. V pokoji spějí tři osoby.“ Ryt.: „Jaký nábytek je v pokoji?“ Jas.: „Nábytku málo. Vidím zrcadlo.“ Ryt.: „Jaké podoby?“ „Veliké a kulaté.“ Ryt.: „Ano. A co je v kuchyni?“ Jas.: „Je tam tma. Ale světlo vniká tam skulinou. Rozeznávám kamna.“ Ryt.: „Co je u nich?“ Jas.: „Polička neohoblovaná, dřevěná. Na ní samé bílé mísky.“ Ryt.:

„Ano. A co je ve vedlejší pokoj. To nebývá v každé domácnosti.“ Jas.: „Vidím stůl. Na něm ubrus až k zemi.“ Ryt.: „Co je v koutě?“ Jas.: „Podstavec.“ Ryt.: „Kolik noh?“ Jas.: „Tři.“ Ryt.: „Co je na podstavci?“ Jas.: „Bílá plachta.“ Ryt.: „Dobře se podívejte.“ Jas.: „Vidím bílou plachtu na podstavci. Nic víc.“ Ryt.: „Podíváme se ještě do ložnice. Kolik je tam osob?“ Jas. dala se do smíchu. „Vy si myslíte, že jsou tam 4 osoby.“ Ryt.: „Ano.“ Jas.: „Jsou tam tři osoby.“

V srpnu 1919 setkal se se mnou rytmistr, už v civilu, zástavil mne: „Pamatujete se na naši vědeckou besídku loni?“ „Ano.“ „Vrátil se z dovolené do Přemyslu, vypravoval jsem vše své choti. Vše mi správně dívka ta popsala, až na tabuli černou, která v pokoji v koutě stojí, a na níž se děti cvičí. Té ne a ne uvidět, ač já upjatě na ni myslil a v duchu svém živě si ji představoval. Podstavec viděla, ale na něm viděla bílou plachtu a nikoliv tabuli.“ „Tatínku“, vskočila mi choť má potom do řeči. „Cos byl pryč, my dali vskutku na podstavec bílou plachtu a tabuli odstranili.“

„Považte si, pane profesore, jak jsem byl tím překvapen. Suggesce to rozhodně není, ani čtení myšlenek. Já myslil na tabuli, obraz tabule tanul v mé mysli, ale jasnovidka viděla něco jiného místo tabule, totiž bílou plachtu.“ „A co ty tři osoby?“ „Byly tam jen tři. Čtvrtá, teta, krmila nejspíše husy na dvoře v té chvíli, jak mi choť má řekla.“ Pokus vyličil jsem věrně. Ani slova víc, ani slovo má. Pokládám projev ten za projev jasnovidectví a to vidění do veliké dálky. Jasnovidectví prostorové. Přenášení čili projekce duševního stavu media

do dálky to není, ana jasnovidka viděla bílou plachtu, zatím co pan rytmistr měl na mysli černou tabuli.

I. b)

Potom se chopil slova doktor N., známý vědator, nejvznešenější charakter, s jakým jsem se v životě kdy setkal. Doktor N. tázal se na svého synovce, jenž kdesi v Rusku dlí a celý rok nepsal. Měl ho s chotí za mrtvého. Paní nosila pro něho už smutek. Jasnovidka: „Ukažte mi smutek.“ Ukázán severovýchod. Jasnovidka zakryje si oči rukou a chvíli mlčí. „Vidím mladíka s jednou hvězdičkou. Jest zdrav. Cvičí lidi v neznámém mi kroji (jasnějším bláskem). Ale jest u jiného pána, než si myslíte. Ostatně, záhy dostanete od něho zprávu.“

Doktor N. odjel záhy potom do Prahy. Tam dostal opravdu zprávu od synovce, že jest již zdrav, ale že jest u jiného pána. V tomto případě jest přenášení myšlenek a čtení myšlenek úplně vyloučeno. Celý projev jest nejryzejším zjevem jasnovidectví. O doktoru N. se vyjádřila jasnovidka, že má nejčistší, nejpřesnější myšlenky.

Zjevy tyto zaručeny jsou řadou svědků hodnověrných a neustranných. O podvodu nemůže býti ani řeč. Chybí všelký motiv k podvádění: Jsou nepochopitelné a nevysvětlitelné.

Na mou pozdější otázku, jak to jasnovidka vše popisuje, odpověděla: „Chvilku mám pocit zrakový jako kdy, normální. Pojednou se mi v očích zableskne, a jako v biografu zjeví se mi osoba nebo místo, na něm jsem lázána.“ Jasnovidka věří, že duše její od těla se částečně od těla a letí podívat se na místo

určené. „Proto jsem tak velice unavena po pokusech.“ Ať mi nikdo nepřichází s jalovým vtipem. Zjevy jsou příliš vážné, než aby se mohly znesvětit ironií. Jsou tu. Ať se někdo pokusí o výklad. Popírání je aktem vědy nedůstojným. Ale ačkoliv jsou dnes velikým tajemstvím, přece dají se daleko spíše pochopiti a vysvětliti, uvěříme-li C. L. Schleichovi, že duše jest něco kvalitativně různého od hmoty, cosi nebeského nebo božského původu, nežli dnes vládnoucí hypotézou, že duše jest hmota. Theorie, že duše je mozkovým výronem, neobjasní nám těchto zjevů nikterak.

I. c)

Slečna A. R., dceruška pana rady A. R. z Prahy, tázala se poté na svého bratra v Rusku. Po ukázání směru dí jasnovidka: „Vidím velký dům, tam mnoho pokojů. V jednom leží mladý muž, hlavu do polovice jako oholenou. Má ji zavázanou.“ „Co je vedle něho“, ptá se Dr. N. „Stolek železný.“ „Co na něm?“ „Nějaké léky.“ (Rychle) „Ten obraz se chvěje; takhle se chvěje“ (pohybuje rychle rukou). „Málo na to myslíte.“ Ježto do dnešního dne zpráva mne nedošla o osudech bratra slečny R., jest vlastně případ ten neúplný. Sub judice lis est. Uvádím ho jednak pro úplnost. Tím bylo totiž zasedání skončeno. Hlavně však pro to kmitání obrazu před zrakem jasnovidčím. Slečna asi nemyslela stále na to, nač se právě ptala. Je-li tomu tak, pak by závisel výsledek zdaru nejen na jasnovidce, nýbrž i na tazateli. Hypotese té nasvědčoval by požadavek ukázání směru, kde místo určené leží a požadavek mysliti si na předmět, na nějž se ptá.

S doktorem N. pojednali jsme později čtyři hodiny ozvláštních těchto přímo nevysvětlitelných zjevů. I tento slovatný badatel prohlásil projevy ty za zjevy čirého jasnovidectví. Jako doktor medicíny pokračoval pak: „I když rozebereme jednotlivé nemoci nejpodrobněji a nejdůkladněji, přijdeme posléze k něčemu, co vyložiti nedovedeme. A tak ani na tyto zjevy nám exaktní věda odpovědi nedává.“

Výtka lehkověrnosti a nekritičnosti nebyla by odůvodněna. Nám šlo hlavně o zjištění fakta. A všech nás osm účastníků usoudilo jednomyslně, bez nejmenší pochybnosti, že svrchu zapsané projevy jsou naprosto reálné a s podvodem nějakým souviseti nemohou.

Pokus II.

Můj domek. Pan lékárník X. z N. Já. 1919, 9. června. Pan X.: „Můžete mi popsati moji zahradu?“ Jasnovidka: „Ukažte mi směr.“ Ukázán jihozápad. Jasnovidka: „Ta vaše zahrada má prapodivný tvar. Její plán jest zcela nepravdivý.“ Lékárník: „Ano.“ J.: „A druhá zvláštnost její jest: Nemáte tam žádné trávy. Jen písek a květiny.“ Lékárník: „Ano. Dobře jste určila rázovité její znaky. A co dělá má máti?“ Jasnovidka: „Vaše paní matka jest ještě mladá, jest u ní mladší jedna ženská. Ještě dlouho bude žít.“ „Jaká byla má hospodyně?“ Jasnovidka: „Vidím mladou dívku, asi dvacet šest let starou. Má pěkný, velmi inteligentní výraz.“ Lékárník: „Bylo jí přes 24 let, když zemřela a byla vskutku inteligentní dívkou. A co ještě, slečno, vidíte?“ Jasnovidka: „Máte tam nepřítel.“ „V celém světě nemám nepřítel.“ Jasnovidka:

„Bydlí asi dva domy vpravo od vašeho domu. Jest to pán prostřední, spíše menší postavy a má blond plnovous.“ Lékárník trval na svém tvrzení, že neví o žádném protivníku. Teprve za devět měsíců, v březnu 1920, dal mi zprávu, že mimo vše nadání dostal se s tímto svým sousedem do vážných sporů. „K. to správně předpověděla.“

Pokus III.

Hrabačov, dům mé švakrové, 1919, srpen. Představil jsem jasnovidku své švakrové, paní A. J., která přála si ji poznati. I otázala se dívky, co u ní vidí. Jasnovidka zakryla si rukou oči a pravila: „Vidím cestu do kraje. Budto půjdete do kraje návštěvou, anebo dostanete z kraje návštěvu.“ Krajem nazývají krkonošští horalé paliorkatínu předkrkonošskou na jihu. Paní A. J. nepřikládala tomuto výroku ani váhy, ani víry, ana v kraji příbuzných a přátel nemá a nikoho nečekala a na cestu do kraje nepomýšlela. Rozloučila se tedy s jasnovidkou za úplné skepse. Ale za dvě hodiny zaklepal kdosi na její dveře. Přišla z kraje návštěva vzácná a netušená. Manžel paní A. J. byl za své vojenské služby delegován za příčinou prací hospodářských k p. Jos. M., majiteli realit v Č. u Král. Hradec. A pan Jos. M. neohlášen, ba ani netušen, pectil dům jejich návštěvou. Jasnovidka pana J. M. vůbec neznala a nevěděla a dosud neví, že tam pan A. J. byl delegován. Projev jasnovidčiny zdá se býti jasnovidectvím v čase a to do budoucna.

Pokus IV.

Jevišťe: K—n domek. Daum, září 1919. Účastníci: rada V. N., jeho choť, já. Rada V. N. vyhledal jasnovidku v mém průvodě v jejím rodném domku. Rada do té hodiny jasnovidectví pokládal buď za výmysl nebo za přelud. Pokládal za nemožné, aby někdo viděl nějaký předmět, který leží hluboko pod obzorem. I tázal se na svého tchána v Budějovicích. „Ukažte mi směr, kde bydlí.“ Stalo se. „Bydlí ve vlastním domě. Jest to starší, ale silný pán. (Vesele.) Ale ten má divný zvyk. Má stále levou ruku na zádech a prsa má vypnutá.“ „To je jeho zvyk,“ vpadl jí rada do řeči. Jasnovidka zamyšleně: „Jest v píizemí, tam jest veliké otmo, (S překvapením.) Ale vy máte, paní radová, také ještě maminku na živu. Malá, bobelatá dáma. Nese právě oběd svému manželi a stavi ho na to veliké okno.“ Rada prohlásil, že se popis shoduje. „A nyní mi řekněte, ještě co dělá mé dítě v Trutnově.“ Ukázán směr. „Vidím ulici. Před domem si hrají dvě dětičky. Vaše je ta menší, asi šestiletá. Na svůj věk je vážná a je útlého těla. Nad sebou mají míč.“ Rada podíval se na kapesní své hodinky, které ukazovaly poledne. „Popis dcerušky mě byl správný. Má opravdu vážnější povahu, nežli mívají děti a je útlé konstrukce. Ale v poledne jest bezvýjmečně u oběda. Na ulici sotva byla.“ Vrátil se domů téhož dne, vyzvídal, zda děvče obědovalo jako vždy v poledne doma. Ale dověděl se, že v poledne byla před domem se svou družkou na ulici. Jenže to nebyl míč, co viděla jasnovidka nad nimi, nýbrž balonův mydlinový, jež dítky z mydlin vypouštěly. Pan rada od té doby v jasnovidectví věří.

Pokus V.

Jeviště: můj domov. Datum; prázdniny 1919. Samoten jsem s jasnovidkou učinil pokus jediný. Okolnosti byly mocnější než má vůle neprováděti pokusů s jasnovidkou beze svědků. V naší době jeden druhému nevěří, poněvadž každý z nás je hercem a čím vzdělanější, tím obratnějším. Ale ztratila se mně vesta z pokoje. Vedle vesty ležel kabát a převlečník. Zloděj by si přece vzal na památku převlečník spíše nežli vestu. A tak jsem si marně lámal tím hlavu. Avšak za měsíc zmizela mi knížka o houbách; byla jen do polovice rozřezána. Právě mne došla od knihkupce; ještě jsem ji ani nedočel. Jako na zavolání zastavila se u nás slečna K. A tu jsem zapomněl na své předsevzetí, samotěn nikdy se na nic jasnovidky netázat a spustil na ni: „Milá K. Vestu mi vzala nějaká ruka rouhavá, a knížku o houbách. U mne to bude už jako u papeže Lva XIII. Tomu vše z pokojů mizelo. Smaragd nesmírné ceny ze skříně nedobytné, rybářský prsten, odznak jeho důstojnosti, docela s prstu.“ K. dala se do smíchu: „Dávejte do místa, najdete z místa. Máte to někde pohozeno.“ Když však stál jsem na svém, že vše marně přehledáno, zastřela si rukou oči. „Je to pryč. Vestu odnáší chlapec asi šestiletý s červenou čepicí; má vestu stočenou a drže ji za zády, odnáší ji.“ „A co knížku?“ Jas.: „Včera jste tu měl dvě děti. Jedno sedmileté děvče a jedno o něco málo starší. To menší ji vzalo.“ A vskutku. Den před příchodem jasnovidky přinesly něco dvě děti. Ježto choť byla v kostele, čekaly. Hrál jsem právě se sousedem šach, dal jsem dětem knížku

s houbami, aby se jim nestýskalo. Za 5 minut choť přišla z kostela. Děti odešly. Já hrál šach dále. Při té hře jest všechna pozornost upjata na hru, a člověk neví, co se vedle děje. Ale nikdo cizí určitě do pokoje už nevkročil. To jsme všichni zjistili. Hodinu později jsme dohráli. Sháněl jsem se po knížce ihned. Ale marně. Připadalo mi na mysl, že titulní obrázek, klučik mezi houbami, se asi dětem zalíbil, tak, že si ho vzaly s sebou i s knížkou. Nevědomky, bezděky, jak to malé děti mívají v obyčeji. Též klučik asi šestiletý pobyl u mne a přinesl mi berlu vysokou. Měl čepici červenou. Výpovědi jasnovidčiny potvrdily tedy návštěvu té drobotiny. Tím by se vysvětlilo, proč zmizela vesta a ne kabát. Chlapci se zalíbily knoflíky u vesty; pro knoflíky sebral asi vestu. Ježto jsem pro dobrou vůli se sousedy v té příčině nepátral, neobdržel jsem zpět ani knížky ani vesty, ale mám silné podezření, že knížka i vesta šly cestou jasnovidkou naznačenou. Na chlapce jsem ani nevzpomněl; ale druhé děti jsem podezíral. V jednom případě mohlo by to býti tedy čtení myšlenek (při ztrátě knížky), u chlapce však jasnovidnost do minulosti.

Pokus VI.

Praha, listopad 1918. Dr. N., řada mužů úctyhodných. O pravosti výpovědí jasnovidčiny podal v Praze důkaz bezprostředně telefon. Zajímavý byl případ s panem X. „Řekněte mi, co dělá má sestra.“ „Vidím velikou vodu. Zámek u ní s věží. Tam sedí u okna dívka se světlými vlasy a bílou pletí. Je zcela zdráva.“ Pan X. namítal, že jeho sestra je brunetkou, že jest

v R., kde bývá jen jediná loď. Ale později se upamatoval na druhou svou sestru, blondýnku, která dří v S. u moře. Jest to tedy případ čistého jasnovidectví.

P o k u s VII.

1913, srpen. Účastníci: Pan berní sekretář L. Pan Dr. V., já. Hrabačov, můj domek. Pan b. s.: „Povězte mi, co dělá můj bratr.“ „Ukažte mi směr.“ Stalo se. „Vidím kostel, od kterého vede dolů ulice. Cesty se dělí. Tu stojí zelený domek. Tam je váš pan bratr. Zcela zdrav. Chodí po pokoji a dívá se na boty. Má zcela nové žluté boty.“ P. sekretáři bylo s podivením, že by si koupil bratr boty barvy žluté, když přece nosil vždy obuv barvy černé. I dopsal bratru v té příčině. Odpověď bratrova potvrdila udání jasnovidčina. Dr. V. řekl před svědky jasnovidce, že má vzácný dar, a doporučil, aby si ho vážila, a cvičila se v jasnovideckém pozorování.

P o k u s VIII.

1919, srpen. Hrabačov. Dr. N., prof. M., synové pí. doktorové K. Prof.: „Povězte mně, co mám ve své dílně?“ Pan profesor chtěl jasnovidce dáti vysvětlení, které by jí práci její usnadnilo. Ale tato odmítla jeho nabídku. „Není třeba, podívám se sama: Před dílnou jest skříň.“ Prof.: „To asi sotva.“ Jasnovidka: „Vidím skříň před dílnou.“ „A co je dále v pokoji?“ „V pokoji vidím sochu velikou. Je to socha ženy, která má ruce vzhůru vyzdvížené.“ (Má přijít ještě věnec mezi ruce.) „Jakou sochu ještě vidíte?“ „Dále vidím sochu

už dohotovenou. Je to Hus.“ Prof. „Ano.“ Jen s tou skříní byla neshoda. Teprve za dlouhou chvíli upamatoval se profesor, že skříň je opravdu před dílnou s Husem, kdežto druhá dílna, která mu zatanula na mysl, nemá skříň u vchodu. Zmýlil se tedy profesor. Jasnovidectví v prostoru.

P o k u s IX.

Hrabačov, 1913, můj domek. Účastníci: Továrník V., kolega P. N., já, slečna A. M. ze sousedství. Ježto oba páni byli velikými skeptiky, položili jasnovidce otázku, jak to vypadá nyní v jejich bytcech.

Po správném popisu, tázal se pan N. P., muž akademicky vzdělaný a charakteru vzácného, zda-li by jasnovidka, když věří ve spojení duchů osob zemřelých s dušemi osob živých, mohla zavolati ducha jeho přítele z Kolína. „To není v mé moci. Ale můžete si na to myslit.“ Po chvíli mlčení pravila jasnovidka: „Jest tu. Ale ten divně vypadá. Jest ku předu nakloněn, jako by přihrblý (zvyk osob stále nad stolem schnutých), ale hlavu má do zadu (chtíce se narovnat, takové osoby hodí hlavu nazpět v domnění, že narovnávají celou páteř) a zuby má venku. Stále se směje.“ Nic více, nic méně. Pan P. N. vskočil jí do řeči: „Není možná líp ho popsat.“

Potom položena otázka, zda-li by jasnovidka viděla i ducha zemřelého školního inspektora V. Jasnovidka zastínila si oči. „Stojí tuhle u židle. Vysoké postavy. Silný pán. Kabát krátký. Slaměný klobouk na hlavě.“ Jasnovidka neznala toho pána.

To jest jediný pokus, kdy jsme se dostali bezděky na pole spiritismu. Jasnovidka ovšem dle svého náboženství věřila, že vidí před sebou duchy osob zemřelých. Avšak přirozenější domněnka jest, že to byly zjevy subjektivního vidění, o němž jsme dříve vykládali. Připustíme-li, že může někdo sama sebe viděti zcela jasně sedícího za stolem, jak učenec Galton tvrdí, může vlivem suggestce nebo přenášením myšlenek též zjev viděti i osoba jiná. Kouzlo nadpřirozenosti by zmizelo. O vlivu suggestce svědčí i jiný důležitý zjev, který se stal v témže zasedání.

Slečna A. M. viděla též „ducha“ inspektora V. právě na tom místě a právě v té podobě, jak ho popisovala jasnovidka. Suggestcí snad dá se to vysvětliti. V obor suggestce náležejí i kouzla indických jogi a fakirů. Obecenstvo vidí růstí strom z jádra, které si někdo s obecenstva poznamenal a potom zasadil, zpravidla z jádra citronového, vidí strom též an kvete, potom má ovoce, samé citrony. Ten, kdo jádro zasadil, utrhne jeden citron, rozřízne a hle — totéž jádro, které zasadil a si, poznamenal, vyjímá z citronu a ukazuje užaslému obecenstvu. Mluvívám s jedním velmi inteligentním páнем, který celý ten proces viděl na vlastní oči a sám stromek v rukou držel. Popírá rozhodně mínění, u nás běžné, že někdo obratně stromek mění a podstrkuje jiný. Na taký podvod je pán ten příliš duchaplný a svaly má přímo atletické, než-li aby si nechal nepozorovaně vzít nějak stromek, který v ruce pevně drží z rukou a nevěda ani, do rukou dáti opět jiný podstrčený. Ale suggestcí lze to vyložit. Vždyť něco skrz na skrz podobného zažil každý z nás ve snu, kde nám jeden předmět mění se

v jiný a ten opět v jiný. Velikým tím kouzelníkem jest naše obrazivost. A táž obrazivost jest v činnosti při pokusech fakirů. To jest veliká zásluha vědy, že toto tisícileté tajemství nejprve zmužile připustila a uznala a potom vysvětlila. Na podvody hrubé při tom věří už jen nevědomost. Ovšem spiritisté mají řadu zjevů, kde od takového zjevu, o němž tu právě referuji, zvědí pravdu neznámou. A tu jest problém ten nesnadnějším. Co se víry týče, bylo modou stíhati spiritismus ironií. Neprávem. Maeterlinck prohlašuje, že jest to nejvážnější problém od narození Krista Pána a nestačí k jeho odbytu pokrčení rameny nebo výbuch smíchu. „Nebylo nikdy víry krásnější, správnější, čistší, mravnější, plodnější, a do jisté míry i pravděpodobnější než-li je víra theosofů a novospiritistů. Ona jediné svým učením o postupném očišťování a odpykávání ospravedlňuje všechny různosti tělesné i duševní, všechny nesrovnalosti sociální, všechny ohavné nespravedlnosti osudu.*)

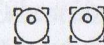
Buď jak buď. S jasnovidectvím není spiritismus totožný, neboť jasnovidectví jest zjevem duší osob živých. Jasnovidectví liší se podstatně od suggestce, ano nám oznamuje něco, co nikdo z přítomných neví, a to i v čase i v prostoru. Suggestcí dovídáme se něčeho, co někdo z přítomných ví. Od hypnosy liší se jasnovidectví tím, že zjevy jeho konají se při plném, jasném vědomí všech osob. Nad to hypnosa, kde jedna osoba ponořena jest v tak zvaném magnetickém spánku, nepodává nám nového nic. Hypnosa jest velice blízká suggestci, ježto i při ní jest obrazivost silou tvořivou. Nebezpečí hypnosy

*) Maurice Maeterlinck, Smrt, přel. J. Kubišta. Jan Laichter, Praha 1917.

vězí hlavně v posthypnotickém vykonávání rozkazů. Medium i po probuzení vykonává rozkaz, který v hypnose obdrželo. Kde je tu svoboda vůle? Ale i únava nervová, kterou medium vždy po pokuse pocífuje, může býti velmi nebezpečnou. Jako v suggesti a hypnose jest obrazivost divotvorem, tak i ve snu. Sen jest někdy básnická inspirace. Prosim za odpuštění, že uvedu tu sen, jímž se se mnou rozloučila paní Růžena Batková, choť doktora R. Batky. Bydlil jsem u její matky 13 let. Byl jsem jako členem rodiny. Po zasnoubení slečnině nikdy se mi o ní nezdálo. Jen jednou a naposled. Viděl jsem se ve snu opět v třetím poschodí u matky její, paní T. Brabencové a hovořil živě s Růženou. Ale jen na krátko. Růžena pokročila náhle ke dveřím, otevřela je a šla ke světlu, které hořelo nad schodištěm. Přes mé protesty, při nichž jsem cítil hluboký bol, shasila světlo (ve skutečnosti nikdy tak nečinila, nýbrž domovník) a ubírala se po tmě dolů se schodou. Zvěděl jsem po tom, že v mladém věku odešla do říše tmy a stínů. V pravdě poetické oznámení smrti. Vědecky daly by se mnohé zjevy spiritistické objasnit čtením myšlenek anebo vnitřním čili duševním viděním. Ale jsou i případy spletitější. Před několika měsíci, r. 1919, skonalo náhle 18leté děvče v rozkvětu sil. Otec v zoufalství prosil mne o radu. Rozplýval se v slzách a opravdovém bolu. Hlas lidu, hlas boží. Po vesnici šel jeden hlas, že příbuzní chtěli děvčeti pomoci od následků lásky. Poslal jsem otce k jasnovidce. Nebyla doma. Otec šel obětavě hledat ji v bouři sněhové daleko, ježto byla za svým povoláním. Kde běží o pomoc, nasadí spirita vše a to zadarmo. Jasnovidka sl.

K. J. vzkázala: „Duch zemřelé dli u svého zahynulého těla. Při vstoupení otcově prchá před ním. Jed mají doma. Sama se na dvakrát otráвила. Dítě v jejím životě bylo staré 4 1/2 měsíce.“ Hlas lidu se mýlil. Ukázalo se do slova pravdivým prohlášením jasnovidky. „Jak jste zvěděla, že dítě je staré 4 1/2 měsíce?“ „Měla jsem zjevení poloviny dítěte. Ježto pak duše zemřelé dívky prchala před otcem, seznala jsem, že z obavy před otcem sáhla k jedu.“ Byla to povaha důstojná. Říkávala: „Raději ať zhyne tělo tvé, než jméno tvé.“ Případ tak nevinný a běžný při lásce mladých vyložila si nesprávně jako skvrnu, kterou minila smýti svou smrtí. Spirité věří, že duch musí říci pravdu, jsa otázan.

Případ právě přesně vylíčený spadá už v obor metafysiky, mimo obor animalismu, tedy v obor spiritismu, ježto zprávu o způsobu smrti oné dívky a o stáří nemluvněte dal jasnovidce duch zemřelého děvčete. Zpráva byla shledána zcela přesnou. Jasnovidka věděti to nemohla, ana bydlí v samotě, kam by zpráva ta sotva pronikla, i kdyby ji někdo znal. Ale ani rodiče zemřelé dívky neměli potuchy, že sáhla k jedu. Rodiče myslí, že nebylo logického k tomu důvodu.

NÁMITKY: POVĚRA, HYSTERIE.

Pravidelná námitka vědatorů vůči těmto zjevům bývá: pověra. Definice tato není správná. Pověra je paralogismem, chybou v úsudku. Popíše-li však jasnovidka podrobně a docela správně, správněji, než si představuje tazatel, příbytek jeho v Přemyšlu, jest to projevem její pozorovací schopnosti, jejího intelektu, nikoli pověrou. Odbočím k jevům svého povolání. Dal jsem za domácí úkol popis kočky; ne kočky vůbec, nýbrž kočky určité, kočky v příbytku jednotlivých žáků. Popsal-li žák vše, co shledal, bylo účelu úkolu dosaženo. Účelem bylo cvičiti pozorovací talent žákův. Po pověře ani sledu. Kdyby však některý žák shledal pozorovanou kočku příliš černou a oči příliš svítivými a tyto rázovité znaky za nápadné prohlásil, už to bylo by pověrou, poněvadž nebylo by logického důvodu k takovému úsudku. Pravou pověrou bylo by, kdyby černou kočku prohlásil ku př. za neštěstí pro dům pro její černou srst. Totéž platí o třináctce. Není logického důvodu pokládati číslo to za neblahé. Jednotlivé případy nesmějí se zgeneralisovati. Jasnovidka popíše vždy, co vidí. Posлуhač napíše, co slyšel. To jsou zcela správné projevy pozorovacího smyslu. Nic více. Jasnovidka nikdy nevykládá zjevů

těch a posluchači se na vysvětlení nikdy netázali. Oběma stranám běží vždy o zjištění skutečného stavu věci. Kde tu tedy pověra? Projevuje-li badatel hypotézu, ani to není pověrou, nýbrž pouhým pokusem záhadu tu vysvětliti. A domněnku naši poctivě vyhlásíme za domněnku a nikoliv za vědecké vysvětlení. K tomu zveme srdečně všechny lidi bystrého rozumu a dobré vůle.

Daleko důležitější námitka jest, a to se strany lékařské: hysterie. Tolstoj praví: „Kdo zná dobře jednu ženu, zná ženy všechny.“ Učiníme-li „mutatis mutandis“ soud ten o hysterii, dojdeme k závěrku, že manžel nebo rodiče znají hysterinu nejlépe. Jsou to opravdu osoby blahu veškerenstva vysoce nebezpečné. Velmi případně načrtl Hus povahu hysterin: „Kterůž kovář ďábel v kuchyni zapálí, u tej něčekaj slitovanie; tať otcě, máteř, bratra, muže, své dietě, i sestru zahubí; tať i božimu tělu ne(o)dpustí.“*) Důvod hysterie jest tedy plápol v kuchyni, jak Hus po způsobu své doby alegoricky označuje ústrojí mateční (řecky hysteron). Živá obrazivost jest příznakem mládí. Avšak u hysterické dívky nabývá přílišné intensity a extensity, ovládne činnost představovací, potom všechno citění a posléze veškerou vůli a stane se náruživostí. Erotomanií. Shonem za rozkoší. Povšimli si toho už římsští básníci. Amantes, amentes, říkali. Zamilovaní blouzní. V každém pastuchovi shledají půvab Adonisův. Nastává honba za štěstím, Fata Morganou.

To je první perioda. Později se ukáže Fata Morgana přeludem. Nastupuje zklamání, zatím co úsměv

*) Jan Hus od V. Fleiřhause, Praha, 1915.

štěstí snesl se — jak se domnívá — na dívky jiné. Nákaza zachvátila oblast citů. Všechny city jsou ovládnány citem jediným — závistí. V třetí periodě, v dospělém věku, přechází hysterina od passivity k aktivitě. Trpí-li ona, ať trpí celý svět. Ze zármutku nad štěstím bližního rodí se vůle kazit štěstí jiných: ploditi zlo. Algomanie, náruživost činiti zlo. Tedy opět erotomanie v jiné formě. To je psychologický vývoj hysterie ve všech případech. K dosažení tohoto cíle, zhubiti bližního, jest třeba veliké obratnosti v podvodu, přelstivání, obelhávání. Tu pomůže simulovat, urážky, ubližování, vyličovat vymyšlené pokusy o jejím zavraždění. Vražda jest prostředek, kterým každá hysterina obratně operuje. Jako žebračky chodí ku dveřím sousedů, snaží se všemožně vlichotiti se v jejich přízeň, doplakati se jejich soucitu. Soucit pak jest cestou buď k lásce, nebo ku zničení osoby, kterou hysterina nenávidí. V obou případech dojde hysterina rozkoše. Všechny hysteriny jsou v podvodech mistry mezi mistry. A ve svých počínáních nevyzpytné. Usuzovací jejich činnost jest znamenitá. Ale morálka jejich jest churavá. Angličané stavějí pro ně zvláštní ústavy. Proto chápeme a oceňujeme závažnost námítky této. Proto neuvedl jsem ani jediného pokusu s jasnovidkami organismu sesláblého. K. J. jest zdraví kvetoucího. Nikomu neublíží a ochotně pomůže, komu jen může. Proti neúprosné zlobě všech hysterin, které jsou vesměs lillemi na povrchu a zmi-jemi uvnitř, září u K. J. každému vstříc zářevný, zúrodnující paprsek křesfanské lásky. Ne, K. J. hysterinou není. Ale i kdyby byla, naše metoda k dopátrání pravdy nemohla by býti jiná. Zjevy neztratily by na

ceně. Ale musili bychom poctivě doznati, že jsou od osoby duševně abnormální. Ale tajemství zůstalo by tajemstvím. Zjevy by neztratily na své eminentní důležitosti.

ZÁVĚREK.

Nastínil jsem ne všechny, ale některé pokusy s jasnovidkou sl. K. J., proti jejímuž charakteru i fyziologii není ani nejmenších námitek. Je-li úkolem vědy zpytovat a vysvětliti divy přírody, jest prvním krokem k tomu otevřeně, nestranně a poctivě divy ty konstatovati. To jsem právě učinil. Připomínám ještě jednou, že nevysvětlitelné zjevy ty potvrzeny jsou svědectvím mužů hodnověrných, nestranných, na mnoze vysoce vzdělaných. Znova dokládám, že nejde nám o nic jiného nežli o pravdu. Se spiritismem jasnovidectví snad nesouvisí, třeba že naše jasnovidky jsou spiritismu nakloněny. Zdá se ovšem, že vysvětlení těch zjevů možné jest jen tehdy, jestliže připustíme, že dějí se nepochopitelnou, rozumovou silou, která jest nadána vlastnostmi ovšem převzácnými, málem bych řekl nadpřirozenými. Nazveme-li silu tu duší, nechybíme.

Jasnovidky věří, že duše jejich odpoutá se jaksí od těla — ovšem ne docela, aby nezlyhulo — a spěje se podívat na místo určení. Směr musí jí ukázati, ba snad jaksí věsti duše tazatelova. Přenášení a čtení myšlenek jest ovšem dnes nám též výjevem nevysvětlitelným, ale přece pochopitelnějším, ježto tazatel předmět, na nějž se jasnovidky táže, sám zná a vedle jasnovidky stojí. Při

jasnovidectví však nezná předmětu dotazovaného ani tazatel, ani jasnovidka, a bývá často nesmírně vzdálen.

Jak mohla zvědět jasnovidka, že synovec doktora N., o němž doktor N. se domníval, že jest mrtev, žije, že jest u jiného pána než si doktor N. myslí, a že záhy přijde od něho dopis? To lze vyložiti jen neznámými nám schopnostmi oné energie, která nás oživuje. Musí býti rozumnou čili inteligentní, rychlá jako světlo, když v minutě vykoná cestu do Ruska a zpět. Ať mi nikdo nepřichází s podvodem, lží, hysterií atd. Nemáme žádného důvodu podváděti veřejnost, a jasnovidka nemá důvodu podváděti nás. Sedm svědků nedá se nějak ošidit. Pokusy jsou od alfa do oméga, slovo od slova tak vyličený jak se staly.

Vybral jsem si ku pozorování zcela zdravou osobu. V tom se shodují všichni lékaři. Ale jasnovidek jest v Krkonoších několik. Nával obecenstva k nim za války byl ohromný. Určily přesně pobyt vojinův, na nějž se příbuzní tázali, ba určily i dobu jejich návratu. Sledoval a kontroloval jsem výpovědi dvou jiných jasnovidek v příčině pobytu a dovolených svého synovce, a velmi často se shodovaly a vyplnily. Jestliže tu a tam výpověď nebyla snad správná, bylo by to vysvětlitelným, ano jest fysickou nemožností denně podrobiti se 60 pokusům. Všechny pokusy děly se při plném bdění jasnovidek. O citování duchů ani sledu. Vše se dalo jako projev jasnovidek samých, dle jejich mínění odpoutáním duše jejich částečně od těla. Tedy projevem animismu.

Naproti tomu jest spiritismus víra ve styk bytostí živých s dušemi osob zemřelých. A to jest nesmírný

rozdíl. Pro širé publicum jest animismus ovšem jako spiritismus. Tomu je hlavní věcí: dovědět se pravdy o osobě drahé, o ztraceném předmětu, o zdaření projektovaného podniku a podobně. A nelze se tomu diviti, když i naše žurnalistika plete spiritismus s animalismem, jasnovidectví s hypnosí, suggesti se vším. A ta jest přece vůdcem národa a má býti jeho majákem. I lid krkonošský dává všechny ty zjevy pod jedinou střechu, pod spiritismus. Odtud ten obrovský rozmach spiritismu. „Proč chodíte k duchařům na „skaličky“?“, ptám se sousedky, kterou znám jako horlivou katoličku. „Poslala jsem dcerku na zasedání do V. Tam nezná ji nikdo ani za dne. Přišla tam v noci, všechna zavázaná. „Přicházíš se, sestro, ptáti na svůj krční neduh?“ vítala ji „prostřednice“. A uhodla pravdu.“ Přenášení myšlenek prospělo tu spiritismu.

Minění, že jasnovidka vidí, co se v dále děje, vlivem duchů, jest hypothesou spiritistickou.

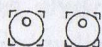
„Čím to jest, že voláte k vám prostřednici z J.“ zvidám u druhé sousedky. „Byla jsem v J. ptát se, co dělá můj syn. Nepsal mi dlouho. Strachem jsem zmlárala. „Neplač, dcero, pravila prostřednice. Do tří dnů bude ve zdraví doma.“ A přišel mně do té doby.“ Velkou pozornost dovolenců vzbudila odpověď jiné jasnovidky na otázku, co dělá jeden šikovatel: „Padl, ale ne od nepřítele.“ Byl prý na vojny jako ras. Jasnovidectví a nikoli řeči prostřednic jest kouzlem, které přivádí zástupy v náruč spiritismu. Tážeš-li se spirity z Krkonoš, jakého je vyznání, odpoví: „Jsme pod zákonem.“ To značí „žijeme dle zákona Páně“ i „požíváme ochrany zákona“, ježto vídeňský nejvyšší soudní

dvůr dovolil jim vykonávati jejich domácí pobožnosti krátce před válkou světovou. Řídí se zásadami Českých Bratří, klanějí se Bohu v duchu a v pravdě, totiž bohumilým životem; jsou přísnými abstinenty a za nejvyšší princip mají účinnou, čínorodou lásku k bližnímu. Nedoprosili se za hladu kusu chleba v orthodoxních státcích, — u katolíků, protestantů atd. — chudý duchař tě neoslyšel. Mně samotnému, když jsem po 6 neděl neměl skývy chleba, prodal levně dvakrát půl bochníku chudý výměnkář duchař ve V.

Triumfálních výsledků přírodních moderních věd bylo docíleno methodou induktivní, čili empirií, čili pokusy. I v psychologii musí býti pokus autoritou suverenní a rozhodující. I nejduchaplnější rozvaha, nejdůmyslnější úvaha musí ustoupiti drtivé síle pokusu. Jasnovidcké zjevy jsou tu. Vysvětlení hledáme. Každého vítáme, kdo nám pomůže hledati pravdy. Všichni národové a jmenovitě národ náš měl by ty zjevy studovati. Byl vždy v čele průkopníků pokroku. Bojovali jsme za ideu svobody svědomí sto let dříve, než ji pochopila ostatní Evropa. Nádherné to světlo vyšlo z university. Též náš největší genius, Komenský, zpytoval důkladně ty zjevy. Vždy jsem mu bral za zlé, že radil se s jasnovidkou Kristinou Poniatowskou. I v sousední vsi ve Branně tak činil. Dnes ho v duchu odprošuji. Čas dal mu za pravdu. Též Kant uznával jasnovidectví. Ba klonil se k spiritismu. I Komenský napsal spisy lux in tenebris a lux ex tenebris, které byly rázu spiritického (světlo ve tmách a svělo z temnot). Taký veleduch měl k tomu jistě mocné důvody. Opětuji, není dokázáno, že jasnovidectví jest projevem spiritismu. Lze ho též vysvětliti

animalismem — neobyčejnou schopností duševní osoby žijící, ale duše kvalitativně rozdílné od těla, duše nemotné. Zjevy jasnovidectví třeba zmužile uznati. Už tím přiblížíme se cíli, za nějž Husité, vyšinuvše se k nejvyšší svatosti života, jak dí německý básník Werfel, bojovali vítězně proti celé střední Evropě, za nějž tak zmužile trpěli Čeští Bratři, tento „div dějin“, jak praví krásně náš prezident T. G. Masaryk — přiblížíme se totiž ku pravdě.

Byl bych šťasten, kdyby tyto skromné řádky byly k tomuto nesmírně vznešenému, ale též nesmírně vzdálenému cíli aspoň malým krůčkem.

OBSAĚH:

Převraty ve vědách	5
Vidění objektivní a subjektivní	11
Jak jsem se seznámil s jasnovidkou slečnou K. J.	15
Pokusy s jasnovidkou slečnou K. J.	19
Námítky: pověra, hysteric	34
Závěrek	38

